

המחלקה האבודה

מתוך קובץ כרשיות קרב

בדיג'אג. ס. ל. א. מרשל

שהיה בפיקודו ולדלדולו. אף-על-פי-כן גמר אומר להשתלט על יעדו בחסות החשיכה.

★

מיד לאחר ששקעה השמש, הוביל וירצבובסקי את שדירתו לתוך חורשה של אורנים צעירים. רק „שביל-אש” — ברי-חוק כ־35 מטרים זה מזה, „שיבשו” את שורות האילנות המסודרות. האנשים נתקלו באש, עוד בטרם נכנסה השדירה כולה לתוך החורשה. האויב, שהסתכן לתוך החורשה עוד בשעות אחרי-הצהריים, הציב מקלעים ברוחים, אשר איפשרו כיסוים של אחדים מ„שביל-האש”, לכל ארכם; קרקע החורשה היתה שטוחה לגמרי; לא ניתן לדעת אצל איזה „שביל-אש” תתקל המחלקה באש.

וכך, בעודו להוט להגיע אל הגשרים לפני אור אחרון, נמצא וירצבובסקי במצב שאילצו לרסן את אנשיו, לבל יתפורו וייעצרו על-ידי אש-פתע. הוא פקד עליהם לנוע לאט-לאט ולבלום אצל כל „שביל-אש”, שהיה שדה-אש; אחר היה עליהם לזנק, בזה אחר זה, עד שתעבור המחלקה כולה. תה-ליך זה האט וקיטע את המסע כולו, שכאילו התחיל מחדש מדי 35 מ'. אך נראה כי ה„הפסד” מן הזהירות הזאת יצא בשכרם. הגרמנים הציבו מקלעים באופן שיכסו כל „שביל-אש” שלישי או רביעי, והמקלעים פתחו באש כל אימת שה-איש הנע-בראש זינק אל מעבר ל„שביל-האש” ה„מכוסה” בדרך זו. אף-על-פי-כן, עשתה המחלקה כולה — 18 אנשים מפלוגה ח' 28 פלסים — את הדרך הקשה הזאת מבלי שאיבדה אף איש אחד. לסוף, הגיעו אל „שביל-האש” האחרון, וזינקו כאיש אחד לעברו הרחוק, כששני מקלעים נובחים בעקבותיהם, לשוא.

עכשיו היה צורך להתקדם בשטח פתוח, והם עשו זאת בזרי-לה „על ארבע”. בעודם זוחלים, התחברו אליהם אחדים מאנשי

כדי לאפשר את המשך ההתקדמות המהירה של כוחות בעלות-הברית אל גרמניה, לאחר הנתיחה בגרמניה ב־6 ביוני 1944, היה צורך בכיבושם של גשרי-נהרות אחדים, כשהם בשלמותם. מגמה זו היתה ביסודו של המבצע המוצנח „גן-השוק” (מבצע „אפונה”), שנערך בהולנד בספטמבר 1944. בין הגשרים אותם ביק-שו בעלות-הברית להשיג בשלמותם היו שני הגשרים שעל תעלת וילהלמינה ליד הכפר באסט. הגשר העיקרי של באסט יכול היה להועיל מאוד למעברו של הקורפוס ה־30 הבריטי, שנועד להתחבר עם הכוחות המוצנחים בארנהם. הפיקוד של בעלות-הברית העריך כי הכפר באסט מוחזק על-ידי כיתות גרמניות מעטות. למעשה, היו שם כאלף גייסות רעננים, מצוידים בתותחים 88 מ”מ, מקלעים ו„שאר ירקוח”.

כיבוש באסט והגשרים הסמוכים אליה הועד תחילה למחלקה אחת בלבד, אך לסוף הוגדל הכוח לפלוגה שלמה — פלוגה ח' לגדוד ה־3 של הרגימנט ה־502 המוטס האמריקאי, כשהיא מוגברת על-ידי 40 פלסים. יתר יחידות הגדוד ה־3 התמקם ביער לא-הרחק מבאסט.

פלוגה ח' נתקלה, עוד בראשית התקדמותה, בהתנגדות גוברת והולכת. לבסוף נאלצה להיעצר ומפקד הפלוגה הטיל על מח-לקה מס' 2, בפיקודו של לויטננט אדוארד ל. וירצבובסקי — שתוגברה על-ידי פלוגת פלסים, בפיקודו של לויטננט צ'רלס מור, ועל-ידי כיתת מקלעים — לנוע אל התעלה, לכבוש את שני הגשרים שעליה ולהתארגן להגנה מסביבם. מיד לאחר צאתה לדרך, נותק המגע בין המחלקה מס' 2 ובין מפקדת הפלוגה. דומה כי המחלקה פשוט נבלעה בחשכה... למעשה, המשיכה לפעול, עז-מאית, וחוללה אחת מפרשיות-הגבורה, ספוגות שחוק-הגורל, המופ-לאות ביותר במלחמת-העולם השנייה.

וירצבובסקי, איש-צבא רציני ומסודר לתפקידו, נתבלבל מעט בתח-לה. אש-צלפים גרמנית הסיחה אותו מדרכו וגרמה לפיצול הכוח

אותה הכיתה שנתפזרה מקודם — לרבות שלושה פצועים שיכלו ללכת. הללו הסתתרו בסבך-השיחים, ובשמעם את גששיו של וירצבובסקי קוראים לו יצאו ממחבואם ככל שנשאום רגליהם.

מעטה המשיכה ההתקדמות והתנהלה על פני קרקע גלי. כעבור שעה קלה הגיעו אל קרקע ביצתית. כשהוא מגשש את דרכו בעלטה המוחלטת של הלילה הגשום, פנה הגשש הראשון, טוראי ג'י. אי. מאן, הרחק שמאלה, לאורך שפת הביצה, והגיע אל הסוללה הגובלת עם תעלת-וילהלמינה. באמצעות הגשש השני, טוראי גיימס סי. היל, הודיע כי בראש הסוללה קיימת דרך מוצקה. וירצבובסקי העלה את אנשיו אל הדרך בנקודה מרוחקת כ-500 מ' ממזרח לגשר.

לפניהם התנשאו מספר עגורנים גדולים ועצמים אחרים, שלא ניתן לזהותם אלא כצלליות גדולות. האנשים התקדמו אט-אט, בזחילה, משתדלים למשש את דרכם בשטח-הטענה זה שעל גדת-התעלה. שביל צר נראה ליד התעלה, עוקף את העגורנים. השדירה ניסתה את מזלה בשביל זה, ובמשך אותן דקות שנדרשו מהם לעקיפה נואשת זו, כמעט ולא נשמרו האנשים; אילו הואר השטח על-ידי הגרמנים, היו כולם כמטרות ניידות במטוח. השעה היתה 2100, בקירוב. השביל היה חלקלק ומכוסה טיט. כה גדולים היו הקשיים היחידים במינם של מסע זה, עד כי נדרשה מהם למעלה משעה לעבור את 500 המטרים האחרונים.

כאשר נראה יעדם בטוח-השג — אולי בריחוק שלושים מטרים מהם — פילחו כמה יריות-רובה את החשיכה, הישר ממולם. ברם, לא היה המשך לאש זו, והקליעים חלפו גבוה מעל לראשיהם של אנשי החבורה. מכך הסיק וירצבובסקי כי הם לא נתגלו. לפיכך זחל קדימה, אל הגשש הנע-בראש, לודא אם הגשר נמצא לפניהם ולקבוע אם מופקד עליו משמר. בקרבו את שפתיו אל אזנו של מאן, לחש: „דומני כי קלענו אל המטרה. נתקדם“.

שני האנשים התקדמו בזחילה צעדים ספורים בלבד — אך היו אלה צעדים רבים-מדי!

ברגע זה עצמו הוחלפו המשמרות הגרמניים שעל הגשר. הזקיף שהוחלף פרש לו אל מבוא הגשר. משום כך לא ראוהו שני האנשים, אבל הזקיף הבא-אחריו צעד לקצה הגשר ועבר על פניהם. הם ראוהו עוקף אותם בעיגול רחב, ואז נוכחו לדעת כי הם משתופפים בדיוק במרכז איזור המזקף שלו.

עובדה זו באה עליהם כרעם. הם לא יכלו ל„הוריד“ אותו — זקיף שני מוצב היה בצדו האחר של נתיב-המים, והוא לא חדל מלהחליף קריאות עם הזקיף הקרוב אליהם, והיה יורה ברובו מדי סיימו הקפות אחדות. אלא שלא יכלו גם להיחלץ ממקום זה; הם היו כה סמוכים אל הזקיף, שאף התנועה הקלה שבתנועות, ודאי שהיתה מגלה אותם.

ובכן, במשך דקות רבות (כל אנשי החבורה תמימי-דעים, שציפיה זו נמשכה בודאי למעלה ממחצית השעה) שהו השניים במקומם, ללא נייע, ובבלי דעת מה יעשו. כל אותה עת לא החליפו ביניהם אף מלה אחת. הם היו מזועזעים, ופשוט המתינו שישחק להם המזל. הורקף, שהמשיך בהקפותיו, לא נראה כמי שמט-

פת בלבו ולו גם שמץ-חדש, שאוב נמצא ממש לידו. אבל מאחור, לצד הסוללה, נמרטו עצביהם של אנשי המחלקה הממתנים. כיון שלא ידעו מה קרה לשני האנשים, חשבו כי עליהם לעשות דבר-מה בענין. סגן-המפקד, לויטננט ואט-סון, סבר כי עליו לתת פקודה, אך לא ידע איזה פקודה יתן. האנשים נעו וזעו, ולחישותיהם הלכו וגברו. בעודם ממתנים, הוטלו מעברה הרחוק של התעלה מספר רימוניי-גרמניים שהתפוצצו על הסוללה, מעליהם. אך הם לא ראו בזאת את-ראה, אלא מקרה.

הפור הוטל כאשר שני אנשים קמו על רגליהם והחלו מעפילים בצלע הסוללה. האחרים החלו קמים אף הם. ואטסון השמיע פקודה כלשהי, אך האנשים לא שמעו והמשיכו להעפיל.

הטוראי ג'וזף פרקינס היה הרביעי שהגיע אל ראש הסוללה. בהודקפו, פתח האויב מכיוון הגדה הרחוקה באש ממקלעים ומרובים. פרקינס נפל לאחור, פצוע בכתפו.

הוא היה הנפגע היחיד. אף-על-פי כן, די היה במה שקרה כדי להניס את רוב אנשי החבורה. הם נשאו רגליהם במרוצה מטורפת, כלעומת שבאו, ואת אשר צפן הגורל לנמלטים, בהמשכו של לילה זה, עדיין אין איש יודע.

קשי-העורף שבחבורה רצו במורד הסוללה והחלו מתחפרים למרגלותיה. מלאכה זו הופסקה על-ידי וירצבובסקי, שפקד עליהם לסגת כדי 60 מטרים מהסוללה, בטרם יקימו את עמדת-ההגנה שלהם. הוא ומאן שוחררו לפתע ממעצרים המוחר, כאשר נפתחה האש; הם קמו על רגליהם ורצו להתחבר אל אנשיהם, בעוד הזקיף עומד במקומו כנציב אבן ולוטש מבטים באותו כיוון. בעודו רץ, מנה וירצבובסקי חמישה מקלעים שהיו יורים אל אנשיו.

פגזי ארטילריה ופצצות-מרגמה היו מתפוצצים סביבם שעה שהתחפרו. וירצבובסקי סקר את הכוח שנותר ברשותו: מתוך שלושה קצינים 15 חיילים שנותרו עמו, היו כבר שלושה פצועים. הנשק הכבד יותר שהיה ברשותו מנה מקלע אחד ולו 500 כדור, מרגמה אחת ושש פצצות, ובאזוקה אחת עם חמש פצצות.

הגשם הוסיף לרדת. בשעה 0300 נפסקה אש-האויב למשך הלילה. גם אז לא עשה וירצבובסקי כל מאמץ לחלץ את אנשיו ולהתחבר-מחדש עם הפלוגה. על-פי אומדן גס עמד אמנם על עדיפות האויב שעומד מולו, אך — ניתנה לו פקודה; לכן גמר אומר להשתדל ולקרוב שוב אל הגשר, אם עדיין יעמוד על כנו משיאיר היום.

בפלוגה עצמה, דורבן המ"פ ג'ונס במפגיע על-ידי מפקדת-הגשר ליד באסט

רה זה; מכל מקום, לא היה ביכולתם לירות במדויק בחייל הגרמני. בשעה 1100 בדיוק, נשמעה התפוצצות מחרישת-אוזניים. קשת הבטון נודעוזה, התרוממה ונפלה המימה. היה על האמריקאים להשתוחח היטב בשוחות-השועל שלהם, שעה ששברי בטון ופלדה נפלו סביבם. צמד האנשים, אותו ראו בשעה מוקדמת יותר אצל הגשר, לא עסקו אלא בהצמדת מרעום-זמן אל מטען-חבלה שהוכן מראש.

לא היתה אפשרות להודיע למפקדת הרגימנט על שינוי זה שחל במצב. זרהאחרונה המשיכה לפעול על פי ההנחה שהי-גשר היה בחזקת פרס שעודנו במטחי-השג — וכי וירצי-בובסקי ואנשיו חוסלו.

שני הגששים, מאן והויל, שהובילו את הלוחמים מלכתחילה, ביצעו גיחה נועזת. בריחוק כמאה מטרים ממערב לשוחות-השועל היה מצבור של תחמושת ארטילרית של הגרמנים. השניים זחלו אליו, פוצצוהו בשתי פצצות-באזוקה. הויל הב-חין מיד, כי פני-הקרקע מאבטחים את המקום מפני כל דבר, פרט לרימוני-יד, אם יוטלו מעברה הרחוק של התעלה. לפיכך הסתתרו שם ותוך שעה אחת הרגו שישה גרמנים שבאו לקראתם מצפון. לבסוף נפצע מאן בשני כדורי-ריר-בה — כדור אחד בכל אחת מכתפיו. הוא העביר את הבאזוקה אל הויל וביקשו לנסות מזול. בריחוק כ-150 מטרים מהם, במעלה התעלה, ירה אותה שעה תותח גרמני בן 88 מ"מ לכיוון מזרח. שיחק לו המזל, להויל, והוא פגע בתותח והש-מידו בפצצתו הראשונה.

מטוסי פ-47, אותם דרש מפקד הגדוד ה-3, עברו מעל לעמדה בסמוך לצהרי-היום. אל אוניהם של אנשי המחלקה הגיעו מרחוק קולות לחימתו של רגימנט, אך כיון שלא ראו דבר, שיערו כי הגדודים מתקדמים אליהם וכי יתחברו אתם לפני שקיעת השמש.

לפנות-ערב פתחו הגרמנים בהתקפה עליהם, לאורך גדת התעלה. אש כבדה ניתכה על המוצב; האנשים השתדלו להי-שיב אש, אך לא היה להם שדה-אש טוב. לויטננט ואטסון, מחיל-ההנדסה, יצא לסיור לפני, על-מנת להיטיב ולראות את ההתקפה. הוא נפצע בבטנו וקרט תחתיו. החובש, הטוראי אורבץ, זחל אליו וטיפל בו, ואחר קרא לוירצבובסקי. נדמה לו, לואטסון, כי נורו אשכיו, והוא התחנן לפני וירצבובסקי להמיתו ביריה מאקדחו. וירצבובסקי גרר אותו 150 מטרים לאחור, אל קווי-הם, בדק אותו בדוק היטב ואמר לו כי זכאי הוא לשמות, שכן לא נפגעו אשכיו.

הטוראי לותר נהרג מפגיעת רסיס-פגז בראשו. הטוראי מאן נפצע משני כדורים נוספים. הכרח היה לתת את שתי זררי-עותיו ברצועות-תומכות, אך הוא ביקש את וירצבובסקי להש-אירו עם המגינים בפועל, ולא לשלחו אל החפרה הגדולה בה חסו הפצועים שלא יכלו לפעול; משאלתו ניתנה לו. הטוראי נורתראפ, שנפצע בבסיס חוט-שדרתו, מת מאיבוד-דם. לעת הזאת אולו האגדים והתרופות. סמל מחיל-ההנדסה התנדב לנסות ולפרוץ-החוצה כדי להביא עזרה. כעבור דקות ספורות חזר פצוע בראשו, הוא נפגע עלידי מארב.

ב"תמונה הכללית" של אותן שעות, חל שיפור קל במצב. השריון של הקורפוס ה-30 הבריטי נכנס לבסוף לאינדהובן, אחרי שהרגימנט ה-506 האמריקאי כבש את העיר. עם שיפור

הגדוד, באלחוט: "לכל הרוחות, שלח מישוהו למצוא את ויר-צבובסקי!" לכן שיגר שני פטרולים, ולבסוף שלח את מחלקה ג/ו, וזאת בניגוד לשיפוט-של. גישושים אלה העלו חרס, וכל אחד מהם נהדף באש-אויב. כמו כן לא רפה לחץ האויב על מתחם הפלוגה. אש מרגמות וארטילריה המשיכה למצאם במשך כל הלילה כולו, ועד עלות השחר נהרגו ונפצעו עוד כשלושים איש.

על פי הערכת עצמת האויב שפעלה במשך הלילה, הסיק מפקד הגדוד כי יכול הוא למחוק מרשימתו את המחלקה שאבדה. הוא אמר לסגנו: "אין ספק שחוסלו".

★

למחרת, עם בוקר, הוחלט להטיל את הגדוד ה-2 לאגף הימני של הגדוד ה-3, במאמץ לסיים את הלחימה באיזור זה. גורל המבצע המוצנח כילו היה תלוי עתה בתוצאות הקרב סביב תעלת-וילהל-מינה, ואיש לא סבר עוד ש"די במחלקה אחת להשגת המטרה". הקורפוס ה-30 הבריטי התמהמה, והמצב החמיר משעה לשעה. על לויטננט-קולונל סטיב צ'אפוי הוטל לנוע עם הגדוד ה-2, שבי-פיקודו, אל באסט. כבר עם ראשית תנועתו סבל אבדות כבדות שבלמו את תנועתו. התועלת היחידה שצמחה מנסיון זה היתה — הערכה נכונה יותר של כוח האויב הנמצא בבאסט.

האמריקאים נסוגו והתחפרו ביער, בעוד הגרמנים מסתננים בין העצים ומטרידים אווים באשם. מטוסי פ-47 נקראו להבזיק את האויב, ואמנם — אשו רפתה בשיעור ניכר. כוחותיו נדחקו לעבר הקצה הדרומי של היער, שם נוצר בהדרגה ריכוז גרמני לא-מבוטל.

★

התוצאה הטקטית המידית של התפתחות זו היתה, ניתוקם המוחלט של וירצבובסקי ושמונה-עשר אנשיו במוצב-ההגנה שלהם לצד תעלת-וילהלמינה; שכן, כוח-אויב גדול זה נמצא עכשיו בדיוק בינם לבין עיקר הכוח של הרגימנט.

עם התקרב שעת הצהרים, ראו הנצורים פלגות אויב נעות לעברם מתוך היער. וירצבובסקי העביר פקודה לאנשיו, לנצור את אשם. משהגיעו הגרמנים לריחוק של פחות מחמישים מטר, ניתנה הפקודה לפתוח באש מכל כלי-הנשק. כ-35 אנשים נפלו בעקבות המטח הראשון, שכן המקלע גרף שטח רחב. אחר-כך נבלעה שארית הפלגות בחזרה ביער. כך הצליחו לפגוע באויב, הגם שהמחלקה נתונה היתה בלחץ משני הצד-דים בעת ובעונה אחת. קסרקטין גרמני נמצא בריחוק עשרים מטרים בלבד מהגשר, מדרום לתעלה, וסביבו שוחות-רובאים מאוישות. קבוצה אחרת של אנשי-אויב היתה מחופרת כשמור-נים מטרים משם, בעברה הרחוק של הדרך. כל אימת שהיה אחד האמריקאים חורג משוחתו, לחלץ אבריו, או לפתוח בזחילה בכיוון לתעלה, היה מושך אליו מיד אש משני הצדדים.

באשר לגשר — הוא עדיין היה שלם: מבנה-בטון מרהיב-עין בצורתו, כחמישים מטר אורכו, בעל דיוטה יחידה. גשר זה היה נושא מאמציהם. הוא נמצא בריחוק של שישים מטר בלבד מהם — לא יותר מאשר 20 שניות ריצה משוחות-השור-על בהן נמצאו. לא היתה להם ברירה, אלא לרבוץ במקומם ולהתבונן בו.

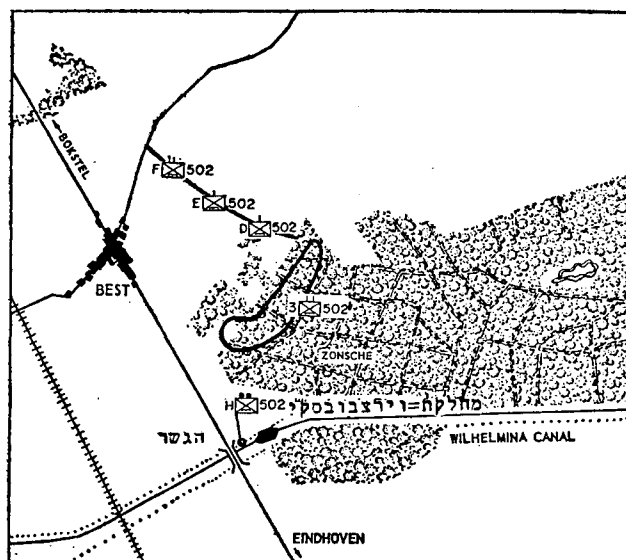
בשעת-בוקר מאוחרת הבחינו בחייל גרמני ובאזרח הקרבים ובאים מקצהו הרחוק של הגשר, ועומדים שם כעשרים דקות. משוחחים בעירנות. האמריקאים לא יחסו חשיבות יתרה למק-

גשר באַסט פּוצץ, ולא נאמר בו דבר על אודות המחלקה שאבדה.

עם בואו של מוטלה הסיקה קבוצתו של וירצבובסקי כי הרע ביותר כבר מאחוריה. כשהם תשושים לגמרי, נמנמו ב" שוחות השועל שלהם, סומכים על מחלקתו של מוטלה שתח-פה עליהם, שכן הבאים מקרוב נפנו מערכה.

באישון הלילה נפתחה לפתע על מחלקה זו, שהחזיקה בעמדות קדמיות, התקפה גרמנית מכיוון באַסט. מחלקתו של מוטלה נתמוטטה, ואנשיה נסוגו אל מעבר לתעלה, כשאחדים מהם עושים את הדרך בשחיה ואחרים זוחלים על פני הגשר ההרוס. לסוף, חצו את התעלה הרחק מזרחה, ורק כעבור יר-מיים חזרו שרידי המחלקה אל הגדוד.

רק תשירותם המוחלטת עשויה להסביר את העובדה, שאנשי

מצב המחלקה ויתר כוחות הרגימנט 502 בבוקרו של היום השני ללחימה

של וירצבובסקי ישנו במשך ההתקפה הזאת, מבלי שירגישו כי ארע דבר-מה יוצא-דופן. וירצבובסקי נעור משנתו למשמע קולות שחיה במימי התעלה וקריאותיהם של אנשים, זה אל זה, בהגיעם אל הגדה הרחוקה. רק אז נודע לו כי אגפו השמאלי נחשף.

אלא שבזאת לא תם בישהמזל: אנשי השריונית הבריטית ששמעו כי אמריקאים הגיעו אל העמדה בשעות הלילה, הסיקו כי הוחלף הכוח והסתלקו להם מן הגדה הרחוקה.

שוב ישבו, איפוא, האנשים בשוחותיהם, מקיימים ערנות ככל יכולתם ומצפים לבוקר. הם ידעו כי התקפת הגדוד ה-2, ממנה נותקה קבוצתו של מוטלה והוטלה לפנים, הביאה חלק נכבד של הרגימנט סמוך מאוד אל הגשר.

לפיכך היה יסוד של ממש לקוות, שבלבולת הלילה תיפתר בבוקר. מכיון שלא היו נביאים, לא יכלו לחזות שחרף הערב-זה כי מולם בגד בהם מלכתחילה — עדיין היה הרע-מכל לפניהם.

★

בבוקר השלישי ללחימה סביב באַסט, עם הנץ השחר, נראה — זו

המצב בדרום נתחדשה התקוה כי הכוחות שמעבר לראין, בסמוך לארנחם, יוכלו להחזיק מעמד במשך-הזמן שנדרש, וכי הכל יסתיים בהצלחה.

השינוי הורגש אף אצל וירצבובסקי.

שריונית בריטית, בלוית מכונת-סיוור, חלפה ביעף קילומטר-רים אחדים לפני השדירה של הקורפוס ה-30; כשלעצמו, לא היה זה מעשה-גבורה, היות והרגימנט ה-506 כבר טיהר את הדרך בין זון ובין אינדהובן. בהגיע המכונות הבריטיות אל זון, ובהיכחן כי הגשר פוצץ, הן נעו לאורך הסוללה, כשפניהן אל גשר באַסט.

לפתע-פתאום נמצאו שם — מעברה הרחוק של התעלה, ויר-צבובסקי שאג אליהם מעבר-רשלו, ודיוח על מצבו. הוא ביקשם להתקשר באלחוט עם מפקדת הדיביזיה ולהסביר את מצוקתו, אך לא עלה בידם ליצור את הקשר המבוקש באל-חוט.

הגרמנים, שהגיבו לאט על הופעתן של שתי המכונות, פתחו לבסוף באש. אזי נסוגו שתי המכונות אל מאחורי פינת הקסקרטין ופתחו באש ממקלעיהן. התוצאה היתה מפתיעה: הכוח הגרמני שמעבר לתעלה נטש את עמדותיו ונסוג מערכה.

אחד החיילים מצא סירה קטנה אצל גדת-התעלה, חתר במשור-טים אל השריונית וחזר כשבידיו תרמיל עזרה-ראשונה. בעקבות מעשה זה צץ רעיון במוחו של וירצבובסקי. הוא פקד על אנשיו לקום על רגליהם, למען ישוטו כולם אל מעבר לתעלה ויסוגו מזרחה בחסותה של השריונית.

ברם, מפקד השריונית קרא אליו בקול: „הישארו במקומכם! ברי לי כי עזרה תגיע בעוד שעה קלה“. הוא אמר כי ישאר במקום ויחפה עליהם עד לבוא העזרה, ועל סמך הבטחה זו חזרה קבוצתו של וירצבובסקי ונערכה שוב בעמדותיה.

הוטל על הרגימנט לעשות עוד נסיון אחד, לפני רדת הלילה, לכיבוש הגשר — שלא היה עוד. בשעה מאוחרת אחר-הצהר-רים נצטוה לויט-קול. צ'אפוי (מפקד הגדוד ה-2) — שהש-לים בינתיים את ארגונו-מחדש של כוחו — להתקיף בכיוון דרומי-מזרחי, בצדה המזרחי של הדרך באַסט-אינדהובן, לעי-בור דרך הגדוד ה-3 ולהמשיך אל הגשר. הגדוד ה-3 נצטוה לסייע להתקפה זו באש.

ההתקפה לא התנהלה באופן שזה בכל חלקיה. אבל מחלקה אחת מפלוגה ד', בפיקודו של לויטננט מוטלה, הפליגה בדרכה הפלגה כה „חלקה“, עד כי המשיכה בתנועה מהירה לאורך כל הדרך. שעה קלה אחרי 2300 התחברו מוטלה ואנשיו עם מוצבו של וירצבובסקי, אצל הסוללה, והתמקמו באגפו השמאלי.

היה זה המאורע המעודד השלישי שארע אותו ערב לוירצ-בובסקי. שעה אחת לפני-כן הגיע אליו פטרול מפלוגה ה' והודיעו כי לפי תשדורת שנתקבלה מפלוגתו (פל' ח'), מני-חיים כולם שמחלקתו נכחדה. וירצבובסקי ביקש את אנשי הפטרול להודיע למפקדת הגדוד כי הוא עדיין פועל, אבל הוא עמוס בפצעים כה רבים עד שעליהם להחליץ לעזרתו. וכאן התרחש אחד המחזלים המדאיבים ביותר: לעת שהגיע הדוח של פטרול זה אל צ'אפוי (וזה היה רק בבוקר המחרת, שכן הפטרול תעה בדרכו ביער), נכללה בו רק הידיעה כי

הפעם הראשונה — כי חל שיפור במצבם הכללי של הכוחות האמריקאיים.

בשלבי הקודמים של המאבק לחמו כסומים ביער זון, כשכוחות האויב מעסיקים אותם ישירות, או מטרידים אותם בנשק־קל ובאש ארטילרית משלושה צדדים.

מצב אימתני זה הלך עכשיו והשתנה, בהדרגה, שינוי מוחלט. ההתקפה שערך הגדוד ה־2 בלילה אמש בכיוון לגשר, לאורך קצהו הדרומי־מערבי של היער, חילצה כמעט לחלוטין את הגדוד ה־3 ממצוקתו. ברובומו, הנחית הגדוד ה־3 מהלומה משלו, ופטרולים מפלוגה ט' חצו את הדרך מערבה, התחפרו בצדה הרחוק וחסמו את הדרך.

כתוצאה מכך, נסוגו אותם כוחות־אויב שנשארו לאורך הדרך, מדרום לנקודה זו. צפינה ממנה עדיין היה האויב שרוי בערפל המלחמה ונפל קרבן להפרעה בתקשורת־רשולו. לא נודע לו כי האמריקאים ניתקו את הדרך. בחצות־הלילה בדיוק, נעה שריונית וארבעים אנשים מאחוריה ישר לתוך מחסום־הדרך של פלוגה ט'. ממש בשעה שפגושה של השריונית פגע בגזעי־העצים שחסמו את הדרך, פתחו באש אנשי פלוגה ט', מן התעלות שלשני צדי הדרך. נקטלו עשרה גרמנים, ורוב האחרים נפל בשבי. השריונית נעה לאחור במהירות הבזק, ונמלטה.

אותו לילה דמו הקווים האמריקאים לכך מעוקם. הגדוד ה־2 פנה לכיוון דרום־מזרח, ערוך להגנה, אך מוכן לחדש — בשעה 0600 — את התקפתו בכיוון לגשר. פלוגה ז' של הגדוד ה־3 נמצאה מאחורי עמדה זו. פלוגה ט' היתה "מתוחה" מן היער אל מעבר לדרך, פניה אל באסט והגנתה מופנית לצפון־מערב. פלוגה ז' נמצאה בהמשך הקו של פלוגה ט', אך בעיקול הפוך, שאיפשר לאגפה הפתוח להעניק הגנה חלקית לגייסות שפניהם דרומה ומזרחה. המרגמות נמצאו במרכז של המתחם הזה.

✱

הכתם היחיד, שהיה שחור משחור, במצב הולך ומתבהר, היה מצבה העגום של המחלקה האבודה של וירצבובסקי, אצל הגשר, שעל קיומה עדיין לא ידעה מפקדת הרגימנט ולא כלום. מבחינה חומרית, הגיעו האנשים לקצה גבול יכולתם, הגם שמבחינת ה"רוח" עדיין היו שותפים לחימה. תחמושתם כלתה כמעט; רוב החיילים נהרגו, או שאיבדו את כושרם להילחם. הסיכוי היחידי שנותר לחילוצם היה שאנשי הגדוד ה־2 יגיעו אליהם מבעוד מועד.

סיכוי זה נמוג כמעט ברגע הולדתו. התקפת הגדוד ה־2 החלה בשעה היעודה. מיד לאחר מכן חזר הפטרול מפלוגה ה' (זה שהגיע בלילה הקודם אל וירצבובסקי, שמע על מצוקתו — ותעה ביער בדרכו חזרה אל הגדוד) אל קווי הרגימנט, והודיע כי הגשר נהרס. ידיעה זו כמו נטלה מן ההתקפה את תכליתה, וזו הופסקה.

הגם שרשאים אנו להעיר תוך תמיהה על שפטרול זה לא דיוח על מצוקתה של המחלקה שאבדה, אין תקרית זו יוצאת מגדר הרגיל. מאז ומתמיד נוטים חיילים לגלות התענינות אוהדת בסבלותיהם של אנשים מפלוגתם, "שלהם" — או מגדודם — בעודם אדישים לגורלם של חיילי יחידות אחרות. מעמדתם הסמוכה לסוללה ראו וירצבובסקי ואנשיו, עם שחר, את הגשר מבעד לערפל כה סמיך, עד כי עלה בידם להבחין רק בקוי צורתו. לבדם היו בשטח, אך כה יגעים היו, שלא משו

ממקומם להתפרס־מחדש על־מנת לכסות את הפער שנוצר במרצב ההגנה שלהם, כתוצאה מפרישתה הפתאומית של מחלקת מוטולה.

האור גבר, ולבסוף הבקיעה השמש את הערפל וכמו קיפלה אותו, כמסך.

וירצבובסקי התבונן סביבו. בריחוק שבעה מטרים בלבד ראה קצין גרמני. טור של אנשים צעד בעקבותיו. וירצבובסקי השמיעה קריאה רמה. הסמל בטרנס הטיל רימוני־יד. אחדים עשו כמותו.

אולם, האויב היה מהיר מהם בהפעלת הטקטיקה הזאת, ומספר רימוני־יד כבר היו מתגלגלים לתוך שוחות־השועל. שניים מהם פגעו בשפתה הרמה של החפירה הגדולה, וגלשו אל בין הפצועים. את הראשון שבריימוני־היד האלה השליך בטרנס החוצה. מאן־הוא השליך את הרימון האחר. רימון שלישי החטיא את המטרה.

הרימון הרביעי פגע במקלע והתפוצץ הישר בפניו של המקלען, טוראי לאינו, שנתעורר.

הטוראים לורנס קולר וקורמן נמצאו יחד בשוחת־שועל אחת. כדור פגע ברקתו של קולר. לרגע קט התנשם בגניחות. אחר רפה גופו והוא שכב ללא־ניע. קורמן סבר כי חברו מת וקרא בקול נרגש לחובש. גם לאינו זעק: "חובש! חובש!" אבל החובש היחיד זינק לעזרתו של קולר, ולא היה איש — אף לא היה פנאי — לטפל במקלען הפצוע.

לפתע ראו האנשים רימוני־יד טס מעל לראשו של וירצבובסקי, פוגע בברכו של לאינו ומתגלגל לתוך שוחת־השועל שלו. הם ראו כיצד לאינו, חרף עורונו, מושיט ידו ומגשש אחר הרימון. בעוד נשימתם נכלאת בדריכות כאובה — מצאה ידו את הרימון והטילה אותו החוצה, ממש בטרם התפוצץ.

הרימון הבא נחת מאחורי הטוראי מאן. זה־האחרון ישב בירכתי החפירה — חפירה גדולה ובה שישה אנשים אחרים. קולו זעק: "רימון!" שעה שחלף הרימון באויר וננעץ בעפר. אך שתי זרועותיו היו חבושות, בגלל ארבעת פצעיו מיום אתמול, ולא היה ביכולתו להושיט ידו אל הרימון. על כן השתרע אפרקדן על רימון־היד ושאג אל האחרים: "אני מטפל בזה!" הרימון התפוצץ בגבו, שיגר רסיסים לצדו ולבטנו של הטוראי אנתוני אטאיד ופצע את הטוראים פאקסטון ווינץ — בירכס. מאן אמר חרש לוירצבובסקי: "הגב שלי הלך", וכעבור דקה או דקותיים מת, ללא אנקה או יבבה.

על שהציל את חיי עמיתיו, הוענקה לטוראי מאן, אחרי מותו, מדליית־הקונגרס — העיטור הרם ביותר בצבא ארצות־הברית. דברי־השבח הכנים ביותר הושמעו מפי הניצולים, שאמרו כי אומץ־לבו שאין שני לו, בשלושת הימים ההם, שימש מקור־עידוד לכולם. הוטל עוד רימוני־יד אחד. זה התפוצץ בענן־אבק־וחול, בחזית העמדה. אנשי האויב התקדמו במרוצה. לפני כן, לא חדלו האנשים לשאול את וירצבובסקי: "גפסיק או נלחם?" הפעם לא הציגו כל שאלות שהן, אך הוא נתן את תשובתו. רימון־היד האחרון שלהם כבר הוטל. רק שלושה מהם נשארו ללא פציעה. לא נותר להם אלא להיכנע או להיהרג עד הלוחם האחרון.

בסדר, הגיעה העת להפסיק, אמר וירצבובסקי. הטוראי

עד לערב נקטלו למעלה מ־600 גרמנים בהתקפות אמריקאיות נמרצות ברחבי האיזור הזה; ו־700 מאנשי האויב נלקחו בשבי. האמריקאים הגיעו אל התעלה — אך לא נכנסו לבאָסט. כ־700 גרמנים המשיכו להחזיק בכפר גם ימים מספר אחרי כן, לאחר שהלחימה העיקרית פסחה עליהם — אך המעבר הובטח, והכפר באָסט לא חסם עוד את ההתקדמות.

★

נותר לציין עוד פרט אחד. בעוד המערכה נמשכת וקרבה אל סיומה, היו וירצבובסקי וקומץ אנשיו ששרדו בחיים, מוחזקים כשבויים בעמדה שמאחורי תל־העפר. בהיותם שם — ראו גרמנים פצועים נוהרים אל העורה, מחפשים אחר חובשים. אחדים מהם עצרו אצל התל, לבקש עזרה. אחד מהם היה המש"ק הגרמני שחבש את לאינו באותו בוקר; הוא נפצע קשה בכתפו. הם טיפלו בו ככל שהיה לא־ידיים.

מאחורי התל נלקחה קבוצתו של וירצבובסקי לבית־חולים־שדה גרמני, בין הדרך ובין באָסט. כאשר החלו הטנקים יורים את פגזיהם, נשברה כליל רוחו של סגל בית־החולים, אף־על־פי שההתקפה התנהלה בכיוון ההפוך. וירצבובסקי ואנשיו פרקו את נשקם מעליהם והשתלטו על בית־החולים. אותם גרמנים שלא טיפלו ישירות בפצועים, נלקחו אלי־שבי כאשר נמלטה הקבוצה לשטח אמריקאי.

מכאן, שבסופו של דבר לא חבו תודה לרגימנט על כל עזרה שהיא. הם ביצעו את בריחתם בכוהם־שלהם. משום כך מופלא שבעתיים שחבורה קטנה ורבת־גבורה זו חזרה אל יחידתה ברוח נכאה ובהרגשת־כשול. לבם היה כבד על שום שלא כבשו את הגשר. הם בושו ונכלמו, משום שאחדים מעמיתיהם נסו בבהלה בלילה הראשון. הם היו מדוכדכים, כיון שהיו שבויים במשך שעות אחדות.

מאחר שהכרתי כל אחד ואחד מהם, ושמעתי סיפורם, איני יכול להעלות בדעתי דברי סיום קולעים יותר לפרשיה זו, מאשר אותו פסוק נפלא שנכתב על־ידי אליוט פול: „היתה זו זכות גדולה לקיים מגע עם אנשים כה אמיצי־לב, ואויביהם ייטיבו עשות אם יפחדו מפניהם כל עוד נמצאים הם מעל לפני האדמה“.

אנתוני ואלד קשר ממחטה מזוהמת לרובהו ונופף בה. האש נפסקה.

האנשים, לרבות הפצועים, נצטוו לצאת בזחילה משוחות־השועל שלהם, ולהמשיך לזחול מערבה לאורך הסוללה. הגרמנים שמעו את שאון התקפתו של הגדוד ה־2, מריחוק לא־רב, וחששו להסב תשומת־לב אל עצמם. אך דמו של לאינו קלח באופן חמור מכדי שימוש ממקומו. וירצבובסקי הסביר למש"ק גרמני את מצבו של לאינו, והגרמני הניח את רובהו מידו, חבש את הפצוע ועזר להוציאו משוחתו. בשלב זה התעלמו האנשים מקורמן ומקולר, בשעת הכניעה השתטח קורמן על גופו של קולר — אותו חשב למת — והעמיד פני הרוג. כך שכבו השניים בשוחתם משעת־בוקר מוקדמת ועד לשעה 1630, ללא־נוע. ארטילריה אמריקאית דשה בשטח זה, חזור ודוש היטב, במשך כל שעות אחרי־הצהריים. צות־מקלע גרמני הגיע בצהרי היום, העביר מבט מרושל על שני האנשים, הציב את מקלעו בסמוך לשוחת וירה במשך שעות אחדות. כאשר ההתקדמות הכללית האמריקאית שטפה את השטח הזה, בשלהי היום, עדיין היה קורמן שלם בגופו, וקולר ניצל; עדיין היה בו ניצוץ־חיים.

יתר אנשי החבורה, להוציא אחד מהם, נלקחו אל תל־עפר ממערב לדרך — תל שמאחוריו הציבו הגרמנים משמר עליהם והשתדלו לטפל בפצעייהם. האחד שיצא מכלל זה היה הטוראי הויל, ששרך רגליו בריחוק־מה מאחורי החבורה, בהשימו עצמו פצוע קשה. הוא הגיע רק עד לדרך. שם גלש לתוך שוחת־שועל וכיסה את פיה בענפים מספר. צות־מקלע גרמני תפס עמדה בריחוק שני מטרים ממנו, ופעל משם במשך שמונה שעות. גם אותו שיחררה ההתקדמות הכללית האמריקאית. מיד מצא לעצמו רובה וכמה מחסניות־כדורים, ושב ללחום.

★

עם ביטול התקפתו, החזיר לו־יט־קול. צ'אפוי את הגדוד ה־2 לקור ההתחלה. בינתיים חל שינוי חשוב מאוד ב„תמונה הכללית“. השדירה העיקרית של הקורפוס ה־30 הבריטי עברה בדרך העיקרית ממזרח ליער, והביאה עמה סיוע בארטילריה ובשריון. נערכו התקפות רגלים־שריון על כוחות האויב, וכוחות אלה, שתמרנו עד אז ממזרח לבאָסט, נמצאו עכשיו במלכודת־ענק.